

Toimenpidealoite TPA 157/2020 vp

Anna-Kaisa Ikonen kok ym.

Toimenpidealoite alle 18-vuotiaan vakavasta väkivaltarikoksesta epäillyn sijoittamisen Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuoliseen hoitolaitokseen mielentilatutkimusta varten mahdollistaviin lainsäädäntötoimiin ryhtymisestä

Eduskunnalle

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan käräjäoikeus ei voi määrätä alle 18-vuotiaasta vakavasta väkivaltarikoksesta epäiltyä mielentilatutkimusta varten Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuoliseen hoitolaitokseen. Näin ei voida toimia edes tilanteessa, jossa objektiivisesti arvioiden on ilmeistä, että epäilty on Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuolisen mielenterveyshoidon tarpeessa eikä vankisairaалassa tarjottava hoito ole riittävää.

Käytännössä sanottu siirto on mahdollinen vain siten, että alaikäinen epäilty määrätään ensin vankisairaalaan, jossa lääkäri toteaa, ettei tutkintavangille voida tarjota vankisairaалassa hänen tarvitsemaansa hoitoa, jolloin henkilö siirretään hoidettavaksi Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuoliseen hoitolaitokseen. Näin myös usein toimitaan. Tilanne, jossa lainsäädäntö käytännössä pakottaa hoidosta päättävän henkilöstön toimimaan tällä tavalla asianmukaisen hoidon turvaamiseksi, ei ole tarkoituksenmukainen.

Käytäntö, jossa epäilty on pakko siirtää ensin vankilaan ennen hoitoon pääsyä, on ongelmallinen niin turvallisuusviranomaisten kuin epäillynkin näkökulmasta. Poliisilla ja Rikosseuraamuslaitoksella on ensinnäkin tilojen ja resurssien riittämättömyyden vuoksi vaikeuksia järjestää alle 18-vuotiaalle epäillylle poliisi- ja tutkintavankeuslain mukaisia aikuisista tutkintavangeista erillisiä tiloja. Toiseksi siellä, missä on useita alle 18-vuotiaita tutkintavankeja jouduttu sijoittamaan samoihin tiloihin, on ilmennyt vakavia turvallisuusongelmia. Mielenterveysongelmista kärsivälle epäillylle taas aiheutuu merkittävää haittaa siitä, ettei hänen etunsa mahdollisimman nopeasta hoitoon pääsystä toteudu.

Mielenterveyden ongelmista kärsivien nuorten ensisijainen sijoituspaikka ei ole vankila, vaan hoitolaitos, jossa he saavat kunnollisen hoidon. Lainsäädäntömuutoksin on luotava selkeä prosessi, jolla korjataan nykytila siten, että mielenterveysongelmista kärsivä alle 18-vuotias vakavasta väkivaltarikoksesta epäilty voidaan tarvittaessa sijoittaa suoraan hoitolaitokseen siten, että turha vankilan kautta kiertäminen loppuu. Asian korjaaminen vaatii lainsäädäntömuutoksia ainakin oikeudenkäymiskaareen, tutkintavankeuslakiin ja mielenterveyslakiin. Lainsäädäntömuutosten lisäksi tarvitaan lisäresursseja siten, että tutkintavankien mielenterveystutkimusten odotusaikoja voidaan nykyisestä lyhentää.

Toimenpidealoite TPA 157/2020 vp

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja lainsäädäntötoimiin, jotta alle 18-vuotias vakavasta väkivaltarikoksesta epäilty voidaan pakkokeinolaissa tarkoitetussa vangitsemistilaisuudessa tarvittaessa sijoittaa Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuoliseen hoitolaitokseen mielentilatutkimusta varten.

Helsingissä 18.12.2020

Anna-Kaisa Ikonen kok
Pauli Kiuru kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Timo Heinonen kok